

Bättre ljud, nästan gratis

CD-special. Del 2

Är du tweeksam till avmagnetisering? Prova då månadens tweak i folieformat!

av Peter Ellsinger

När vi för två nummer sedan skrev om effekterna av att avmagnetisera CD, så insåg vi att det skulle vara kontroversiellt. Reaktionen har varit både positiva och negativa. Positiva från den öppna och flexibla delen av hifi-världen som utan förutfattade meningar vågat prova själva, och negativa från dem som inte själva provat eftersom det rent tekniskt inte kan vara någon skillnad.

Hedrande EV-sågning

Speciellt hedrade känner vi oss av den avsägning som en av våra mer tekniskt inriktade kollegor i tidningsvärlden levererat. För att den redaktören skall höra någon skillnad krävs, enligt egen utsago,

att en rödhårig 19-årig oskuld kysst på CD:n i fullmånens sken, och att man därefter kastat skivan över sju gårdsgårdar! Vi är helt övertygade om att redaktören inte har provat avmagnetisering av CD, och vi är nästan lika övertygade om att han inte har provat den rödhåriga varianten heller (när det gäller CD alltså). 19-åriga oskulder med rätt hårfärg är i dagens läge lika sällsynta som ingenjörer med ett öppet sinne.

Magnetfält påverkar plasten

Desto roligare är det när man träffar en öppen och flexibel ingenjör som ex vis Lennart Robertsson som är utvecklingschef på RIFA i Gränna. Han ifrågasatte inte att det var en ljudmässig skillnad utan började istället att leta efter en teknisk förklaring till varför det blev skillnad. RIFA, som tillverkar kondensatorer, har upptäckt att magnetfält påverkar strukturen på plasten i komponenterna. Effekten är övergående (ca 5 min) när magnetfältet tas bort. Robertssons förklaring till avmagnetiseringens påverkan skulle alltså vara att vi påverkar plasten, så att lasern får lättare att läsa informationen.

Förklaringen stämmer väl överens med våra egna erfarenheter, som just visar att man för att få max effekt måste avmagnetisera mellan varje låt. Magnetfältets styrka har också betydelse för den positiva effekten. En "bulk eraser" ger en större förbättring än en liten defluxer.

En flyktig lösning

Man kan fråga sig om det är intressant att hålla på med avmagnetisering när effekten är så flyktig. Personligen tycker jag att det är värt det, om man har tillgång till ett "don" eller kan komma över ett mycket billigt. En defluxer kostar inte mer än 350 kr och kan dessutom användas till att avmagnetisera magnetiserbart material i signalvägen som kontakter, MC-trafos, linjetrafos etc. Det finns även en batteridrivnen apparat från amerikanska Bedini med namnet "Electronic Stabilizer", som vi beskriver på annan plats i tidningen, som betingar 495 kr. Det är utan tvekan värt pengarna. Att lägga 8.000 kr på en bulk eraser från Verity (Studiotechniks billigaste "bulk") är väl knappast realistiskt.

Optimerad plastig optik

Det bästa alternativet vore utan tvekan att kräva av skivbolagen att de använder sig av en plast med bättre optiska egenskaper, och att man lägger ner större omsorg vid pressningen. Det skulle förmodligen innebära att man inte behövde utsätta skivorna för en massa "voodoo"! Att det finns alternativa material med bättre optiska egenskaper behöver det knappast råda någon tvekan om.

Nya "galenskaper"

Tack vare våra alerta läsare så tycks det aldrig bli någon brist på nya intressanta "tweaks". Urbrevskörden har vi plockat två brev som beskriver två olika sidor av

samma, för oss helt nya, "tweak".

Christer Eliasson i Borlänge skriver att man får bättre ljud om man på en Pioneer-CD med skivtallrik lägger en bit ugnsfolie mellan skivan och tallriken. Han hävdar också att man bör måla ca 2 mm in från ytterkanten på CD:n på båda sidor och inte bara själva kanten.

Vad det gäller målningen så kan vi bara hålla med. Man får bara se upp på CD med lång speltid, så att man inte ger sig in på spelytan. Var musiken slutar är lätt att se om man jämför några skivor med olika speltid.

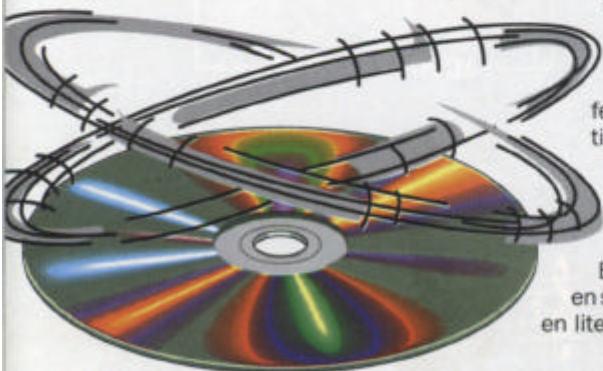
Öron eller förnuft

Vad det gäller Christers andra tips om aluminiumfolie så blev det inte provat i brist på spelare med skivtallrik. Inte förrän det kom ett brev från Tomas Jonsson i Sandviken, som behandlade just CD och aluminiumfolie, fick vi upp ögonen för att Christers tips nog innehöll mer än vi först anat. Tomas hade skrivit sitt brev till oss i mitten på augusti men inte vågat skicka iväg det förrän i början på oktober p.g.a "bristande tilltro till sina öron och sitt förnuft". När vi läste brevet så förstod vi omedelbart varför Tomas "tweakat".

Ugnsbakad CD?

Tomas skriver följande:

- 1) Tag en bit (30 x 30 cm) aluminiumfolie, och lägg den på ett plant underlag med folien så slät som möjligt med den blanka sidan upp.
- 2) Placera CD:n med spelsidan

mot folien. Du skall m a o ha etiketten upp mot dig.

3) Vänta två minuter och lägg därefter CD:n i spelaren och lysna kritiskt.

Tomas skriver att han inte vill gå in på vad som händer för att inte förleda oss i en viss riktning, men att han tycker sig uppnå positiva effekter. Han skriver också att effekten är omedelbar, men att den har en begränsad varaktighet (några timmar). Att jorda folien skall, enligt Tomas, ytterligare förstärka effekten.

La Folia?

Ja, när två brev behandlar samma typ av "tweak" så måste man börja tänka efter. Tomas folievariant krävde ingen tallriksspelare, så det var ju bara att sätta igång. Första testen skedde på en mindre känd anläggning hos en bekant, men ingen av oss tvekade det minsta om "tweakers" förtjänster. Här fick vi i stort sett samma förbättringar som vid avmagnetisering, men effekten verkade att kvarstå något längre. Rumsligheten ökade, basen blev tydligare och fastare och både nivån och renheten på diskanten ökade. Efter egna tester hemma och blindtester på lyssningsgruppen så behövde vi inte tveka om effekterna. Foliebehandlingen fungerar!

Nya spekulationer

Vad beror nu detta på? Ja, det är inte lätt att säga, men kanske det finns någon teknik i vårt avlånga land med öppet sinne (som vågar prova och litar på sin hörsel) som har en gångbar teori om vad det är vi manipulerar. Skriv gärna till vår spalt och berätta om dina tankar och mätningar. Effekterna borde ju vara mätbara. Problemet är kanske att vi, för att använda en liknelse, har en tendens att leta under gatlyktan, trots att vi troligen tappat nycklarna någonstans ute i mörkret. Det är nog tyvärr så att det är enklare att ta till tankemönster och mätmetoder som vi känner än att börja fundera i nya banor. En kurs i lateralt tänkande (utvecklat av Edvard de Bono) borde vara obligatorisk på samtliga utbildningslinjer, och då speciellt på de tekniska. Tron att man behärskar ämnet är nog det största hotet mot framåtskridande.

Statisk CD odynamisk?

Tomas egen gissning är att det sker någon form av reduktion av statisk elektricitet i CD:n, vilket

gör att avspelningen sker under mer gynnsamma förhållanden. Våra egna prov med en antistatpistol (Zerostat) har inte visat på några skillnader, men det behöver inte innebära att Tomas gissning är felaktig. Pistolen och folien arbetar förmodligen på olika sätt. "Tweaken" är under alla förhållanden "nästan gratis". Det kostar bara några ören för folien och ett öppet sinne att prova. Gör det!

Foliera asken

För den tallrikslöse skulle lösningen kunna vara att belägga etikettsidan med folie antingen genom att vika den någon millimeter runt kanten eller montera den fast med något lämpligt (elektriskt ledande) lim som inte löser upp skivan. Våra egna prov med "invirad" CD indikerar att effekten blir mer permanent än med två-minutersbehandlingen. CD:n har nu blivit en metalliserad plastkondensator! Kan vi söka förklaringen där?

Ett annat sätt att lösa det hela på är att klä CD-asken med folie. Lagg en foliebit i samma storlek som CD:n på dess plats i asken och tryck därefter dit skivan ovanpå folien. Aluminiumet kommer nu att veckas en aning, vilket gör att CD:n får kontakt med folien över stora delar av sin yta. Behandlingen blir nu oändligt lång, och våra försök indikerar att tiden spelar en viss roll för effektens storlek.

Tomas tweak belönas

Vi tackar våra tipsare till spalten för utmärkta "nästan gratis tweaks". Ni som ännu inte har blivit publicerade skall inte förtvivla, ni kommer med så snart vi har avslutat CD-spåret. Ett ex av den pinfärska HiFi-årbogen 93 skickar vi till Tomas Jonsson som belöning för månadens bästa tips!

Engångsknapp

Till det här numret hade vi lovat att behandla "tweaks" för CD-spelaren, men som du redan har sett så har det kommit en bit aluminium emellan. Vi börjar i varje fall lite smått med spelaren, för annars lär vi väl aldrig komma till skott.

Den allra viktigaste och enklaste hårdvaru-tweaken är utan tvekan att bara använda av/på-knappen en enda gång. Spelaren skall m a o konstant vara påslagen. En klar förbättring kommer efter ca 1 dygn, och maximal effekt får du efter ca 4 dygn. Se till att appa-

raten står luftigt så att den inte blir för varm. Det viktiga är inte att kunna steka ägg på spelaren, utan att spänningarna får en chans att stabilisera sig och att kondensatorena får "läka". En kondensator mår inte bra av att vara avslagen eller att slås av och på. Som väl är självläker kondensatorn om den får stå på.

Räkna med högre räkning

Effekterna är mycket tydliga, och som kompensation för en något högre elräkning får du en bättre rumslig återgivning och en betydligt varmare klang med mindre aggressiv diskant. Låter du dessutom de övriga småsignallapparaterna stå på, och då speciellt försteget som CD-signalen ev passerar genom, så blir din belöning dubbel. Huruvida du också skall ha på slutsteget blir en avvägning mellan elräkningen och de ev ljudmässiga förtjänsterna. Tro inte att rörgrejer är mindre känsliga för dessa problem. Det trodde vi, men nej vad vi bedrog oss! Tyvärr tillkommer en saftig rörräkning om du väljer att köra "flaskorna" kontinuerligt, men tyvärr så kostar väl ljud ibland mer än "nästan gratis".

Mer i nästa nummer

Vi fortsätter med mer tips om vad man kan hitta på med sin CD-spelare i nästa nummer. Skriv gärna till oss och berätta om dina erfarenheter av tips i spalten, eller gör som Tomas och Christer som skrev till oss och berättade om helt nya, revolutionerande rön! Förutom åran kan ett ex av HiFi Årbogen 93 utfalla i din brevlåda.

Du skriver till:
high fidelity
Bättre ljud, nästan gratis
Box 24012
750 24 UPPSALA

esoterisk
HI-FI

Uppsalas minsta
HiFi-affär

Återförsäljare av

För- & Slutsteg

Krell • B&K Components
LTD • Copland • Sentec

Högtalare

Magneplanar • Audio-
Tronic • Mirage M1, M3,
M5, Monitor • Genesis •
Wilson Audio

CD-spelare

Krell • Madrigal Proceed
• Audio Alchemy

Skivspelare

Simply Black • Forsell Air
• Systemdek

Kablar-Pickuper

Intermezzo • Kimber
Cable • Purist Audio •
Van Den Hul • Clavis Lyra
m.m.

Sehlstedts g. 2, Nyby

018-32 32 31